

Petr Drulák: Diplomacie všemi směry

 infokurýr.cz/n/2022/10/01/petr-drulak-diplomacie-vsemi-smery

kurýr

1. října 2022

Od moskevského vazalství přes zahraniční politiku všech azimutů zpět k novému vazalství. Suverenistický kurz naší politiky lze personifikovat jmény Eliáš, Dubček a Klaus, vazalský jmény Hácha, Husák a Havel.

Když v roce 1990 ministr zahraničí Jiří Dienstbier ohlásil zahraniční politiku „všech azimutů“, bylo to osvobozující. Mínil tím nejen konec vazalského vztahu k Moskvě, ale také to, že uskutečňovaný obrat k Západu neznamena odvrát od Východu, že máme svoji roli ve střední Evropě a že existuje také globální jih, kde jsme byli dobře zapsáni. Dienstbier se tehdy mohl opřít o společenský konsenzus i navázat na globální orientaci prvorepublikové diplomacie Edvarda Beneše.

Když o čtvrtstoletí později mluvil o politice všech azimutů prezident Miloš Zeman, měl už na mysli něco podstatně užšího. Zahraniční politiku redukoval pouze na některé země EU, NATO a Izrael, ostatní azimuty ho zajímaly jen jako vývozní trhy, zdroje investic či bojiště s

islamisty. I tak musel čelit nesmyslným útokům, že zpochybňuje západní směřování země. Pokud se ke všem azimutům někdo přihlásí dnes, kdy bychom je potřebovali více než kdykoliv předtím, vyslouží si nálepkou extremisty.

Tento smutný vývoj shrnuje tři trendy: degradaci demokracie, mentální vazalství a odtrženost od reality.

Začněme od konce. Západní elity se odtrhly v čase i prostoru. Počátkem devadesátých let mohly věřit, že zbytek světa si bere Západ za vzor, k němuž se bude přibližovat, a jím ovládaný mezinárodní řád za nezpochybnitelnou danost. Tezi o všech azimutech vlastně nerozuměly, vždyť směrodatný mohl být jen ten západní. Češi se přizpůsobili. Za Dienstbierova nástupce zmizel z české zahraniční politiky východ, jih i ten střed.

USA S ŠANCÍ, EVROPA UŽ NE

Dnes jsme však konfrontováni nejen s citelným poklesem vlivu a prestiže Západu, ale i jeho hrozícím rozpadem. Ztrácí ekonomickou dynamiku, nedokázal izolovat Rusko a svým mírotvorným úsilím vyvolal vražedný chaos od Střední Asie po Sahel.

Úvahy o multipolaritě, které před časem zněly jako nepřípustné zpochybňování globální převahy Západu, lze dnes vnímat jako optimistické, neboť stále ještě předpokládají, že USA a Evropa se dokážou zařadit k novým mocenským centrům. O USA to nejspíše platí, i když záleží, jak dopadnou rasové a kulturní války, kterými jsou dnes zmítány.

O Evropě ale nic podobně optimistického říci nelze. Od druhé světové války si užívala prosperity jako protektorát USA, společně tvořily to, čemu se říká Západ. Ale ten mizí před očima. Jediné, co drží jeho iluzi při životě, je sankční koalice proti Rusku, jejíž strašlivé náklady nás postihují více než řadu jiných. Na vztahu k jakékoliv jiné,

často podstatnější otázce se rozejdou nejen USA s Evropou, ale i Evropané mezi sebou, ať už půjde o Čínu, Afriku, islamismus, migraci, energetiku či základní společenské hodnoty.

Evropské a americké elity reagují popíráním evidentního. Utíkají do iluzí devadesátých let. Vehementně se hrnou do každé slepé uličky, která se namane: marně šíří lidská práva, bojují proti klimatu či krvácejí v ekonomické válce, kterou vyhlásily Rusku. V bunkrové atmosféře bruselských zasedáček se navzájem utvrzují o vlastní pravdě. České politické a mediální panstvo pak s poturčeneckou zaníceností nově nabraných členů prokazuje svoji příslušnost k západním vzorům tím, že se je snaží předčít v jejich okázalé slepotě. Přitom by bylo třeba se s vlastním rozumem postavit na vlastní nohy.

To bychom však museli překonat mentální vazalství. Ovládá současnou českou politiku, ale navazuje na její hlubší tradice. Vychází z krutého poznání, že malý národ není v nepřátelském prostředí schopen se sám uhájit; to ukázal tragický konec naší první republiky. Přežití je pak podmíněno více či méně dobrovolnou příslušností k většímu geopolitickému celku: habsburské monarchii, německé říši, sovětskému bloku či současnému euroatlantickému impériu. Tato příslušnost nutně omezuje možnosti autonomního jednání, ale nevylučuje ho. Na otázce autonomie v rámci širšího celku se rozevírají nůžky mezi dvěma mentalitami: suverenistickou a vazalskou.

Střet mentalit můžeme v české tradici personifikovat kontrastem mezi generálem Eliášem a prezidentem Háchou, mezi Dubčekem a Husákem či mezi Klausem a Havlem. Odehrával se však i uvnitř aktérů samotných. I Eliáš, Dubček a Klaus šli do kompromisů, k nimž by se raději nehlásili.

Ani Hácha, Husák a Havel nebyli pouhými bezduchými nástroji cizí moci a také se o leccos pokoušeli; zejména Hácha si zaslouží více empatie, než se mu dostává. Nakonec však ti první využili své funkce

alespoň k pokusu o rozšíření prostoru národní autonomie, zatímco ti druzí sbírali imperiální pocty za své vazalství.

Ale vazalství žije i ze samotného českého

prostředí; Dienstbiera a Klause politicky nic nespojovalo, ale pro svůj nezávislý pohled na zahraniční politiku se od konce devadesátých let stávají vyvrheli ve „slušné“ pražské společnosti adorující Havla.

Prostředí „slušných“ loni oslavilo nástup Fialovy havlovské vlády. Ta dnes zdůrazňuje, jak „spolehlivým spojencem“ USA musíme být a jak musíme vyčkat „evropských řešení“. Na druhou stranu maďarský premiér Orbán ve stejně obtížné geopolitické pozici autonomně jedná – k nelibosti Washingtonu i Bruselu, ale ve prospěch svých občanů.

Rozdíl mezi českým vazalstvím a maďarským suverenismem však nelze redukovat na současné premiéry. Potkáváme se s ním v historii: na kontrastu mezi rakousko-uherským vyrovnáním a prázdnými rukama našich obrozenců i na rozdílu mezi Kádárovým relativně liberálním komunismem a Husákovým normalizačním režimem.

KDO SE NÁS UJME PŘÍŠTĚ?

Nicméně české prostředí je také pragmatické. S koncem každého impéria vazaly odsuzuje, z veřejně adorovaných postav se náhle stávají kolaboranti. Leckdo z vládnoucích kruhů to dnes tuší, snad i proto čelíme v posledních letech bezpříkladnému omezování svobodné debaty a přístupu k informacím.

Vše, co ukazuje na neudržitelnost politik současného Západu, je v hlavních médiích dezinterpretováno a cenzurováno. Alternativní zdroje a výklady jsou démonizovány. Zdivočelí lepšolidé pak na sociálních sítích vulgárně lynčují každého, kdo tvrdí, že zahraniční politika nemůže hledět jen na západ.

Svoboda, s níž se v devadesátých letech u nás diskutovalo o Německu, o NATO či o Evropě, je dnes nepředstavitelná. Demokracie ustoupila obraně chátrajícího liberálního impéria s tím důsledkem, že až dochátrá, nebudeme připraveni.

Jen se budeme bezmocně rozhlížet po novém pánu, který by se nás ujal. Nemusí to tak dopadnout. Stále ještě se můžeme pokusit pragmaticky překonat vazalskou mentalitu, například funkčním středoevropským společenstvím, kde bychom si vládli sami, podpořeným globální diplomacií všemi směry.

PETR DRULÁK, FB

Sdílet:

Continue Reading

[Previous Jen co včera Putin vyhlásil boj Satanovi, povolal Zelenský všechny Čerty na pomoc! Podrobná analýza dalšího vývoje Ukrajinsko-ruské války!](#)